

ABSTRAKT

Problematika vývoje geografické organizace společnosti je jednou z nejzákladnějších oblastí teoretického i praktického výzkumu v geografii. Uspořádání obyvatelstva a jeho aktivit v prostoru se řídí obecnými pravidelnostmi vývoje sociogeografických systémů, ale je také ovlivňováno místními odlišnostmi a dílčími procesy. Proces společenské a ekonomické transformace, který odstartoval pád komunistických režimů ve střední a východní Evropě v roce 1989 je právě jedním z nich. Tato diplomová práce se proto snaží charakterizovat, jaký měla dosavadní fáze postkomunistické transformace dopad na geografickou organizaci. Studovaným územím jsou přitom čtyři nejvyspělejší země bývalé Východní Evropy. Kvůli prostorové, historické a vyspělostní blízkosti těchto zemí se dají předpokládat i podobné projevy transformace na regionální struktury. Práce se v první řadě snaží vyhodnotit charakter změn koncentrace obyvatelstva a ekonomiky a ukázat, jak se proměnil jejich regionální obraz. Z podmiňujících faktorů je kladen důraz především na vyhodnocení vlivu hierarchické a horizontální polohy na regionální vývoj. Základními územními jednotkami pro empirickou analýzu jsou regiony NUTS 3. Pro ověření vstupních otázek a hypotéz využívá práce především metod deskriptivní statistiky a jednoduché regrese. Na základě postupné proměny stávajícího sociálního, ekonomického a geografického prostředí (koncentrace aktivit, rozdílnému rozvojovému potenciálu) se začaly objevovat mezi městy a regiony rozdíly. Nejmarkantnějším projevem bylo prohloubení rozdílů mezi metropolemi a zbytkem zemí, a to zejména v oblasti ekonomiky. Jedinou oblastí, kde naopak došlo k snížení rozdílů, jsou rozdíly v přirozené měně obyvatelstva. Nejvýznamnějším odrazem změn v sídelních systémech zemí Vísegrádu v uplynulých téměř dvaceti letech pak byl nástup suburbanizačního procesu.